

ERDÉSZETI ÉS FAIPARI EGYETEM
Erdőmérnöki Kar
ERDÉSZETI GÉPTANI TANSZÉK

EFE-1 PÁSZTAKÉSZÍTŐ EKE

1996.

ERDÉSZETI ÉS FAIPARI EGYETEM

Erdészeti Géptani Tanszék

Tanszékvezető: Dr. Horváth Béla

H-9400 Sopron, Bajcsy-Zsilinszky E. u. 4. Pf. 132.

Telefon: (36) 99/311-100 Fax: (36) 99/311-103 Telex: 249-126

EFE-1 PÁSZTAKÉSZÍTŐ EKE

Gépesítési információ

Sopron, 1996.

A gépesítési információ készült:

a Mezőgazdasági és Erdészeti Alap (MEA) által finanszírozott kutatás (MEA-3/14) alapján, az ERDŐGÉP KFT (Kaposvár) támogatásával.

A kutatást végezte és az eredeti jelentést¹ készítette:

az Erdészeti és Faipari Egyetem Erdészeti Géptani Tanszéke.

A kutatásban és az eredeti jelentés összeállításában közreműködők:

Czupy Imre tanszéki mérnök,
Csalló Rudolf szakoktató,
Fritz Illés tanszéki mechanikus,
Dr. Horváth Béla tanszékvezető egyetemi docens,
Dr. Pirkhoffer János egyetemi adjunktus,
Spingár Péter doktorandusz.

A gépesítési információt írta:

Dr. Horváth Béla tanszékvezető egyetemi docens.

A sorozatot szerkeszti:

Dr. Horváth Béla tanszékvezető egyetemi docens.

---

¹ **Horváth B.** szerk. (1996): Hazai gyártású erdészeti gépek funkcionális vizsgálata. Kutatási jelentés. EFE, Sopron. 118 p.

TARTALOMJEGYZÉK

1. A pásztakészítő eke műszaki jellemzői.....	6
1.1 A pásztakészítő eke termékazonosítói	6
1.2 A pásztakészítő eke rendeltetése, alkalmazási területe	6
1.3 A pásztakészítő eke szerkezeti felépítése	6
1.4 A pásztakészítő eke műszaki adatai	9
1.41 A pásztakészítő eke befoglaló méretei.....	9
1.42 A pásztakészítő eke szerkezeti méretei.....	9
1.43 A pásztakészítő eke üzemeltetési adatai	11
2. A pásztakészítő eke működése, beállítása	12
2.1 A gép működése	12
2.2 A gép beállítása	12
3. A pásztakészítő eke értékelése.....	13
3.1 A gép szerkezeti felépítése vonatkozó értékelés	13
3.2 Az üzemeltető erőgép jellemzése.....	14
3.3 A gép biztonságtechnikai értékelése.....	15
3.4 A gép munkaminőségének értékelése	15
3.5 A gép ökonómiai értékelése	17
3.51 Teljesítmény-jellemzők	17
3.52 Költségelemzés.....	19

1. A PÁSZTAKÉSZÍTŐ EKE MŰSZAKI JELLEMZŐI

1.1 A PÁSZTAKÉSZÍTŐ EKE TERMÉKAZONOSÍTÓI

Típusa: EFE-1.
Gyártója és forgalmazója : ERDŐGÉP KFT.
7400. Kaposvár, Cseri út 20.
Tel.: 82/319-422.
Fax: 82/320-767.
ITJ száma: 39-22-5.

1.2 A PÁSZTAKÉSZÍTŐ EKE RENDELTETÉSE, ALKALMAZÁSI TERÜLETE

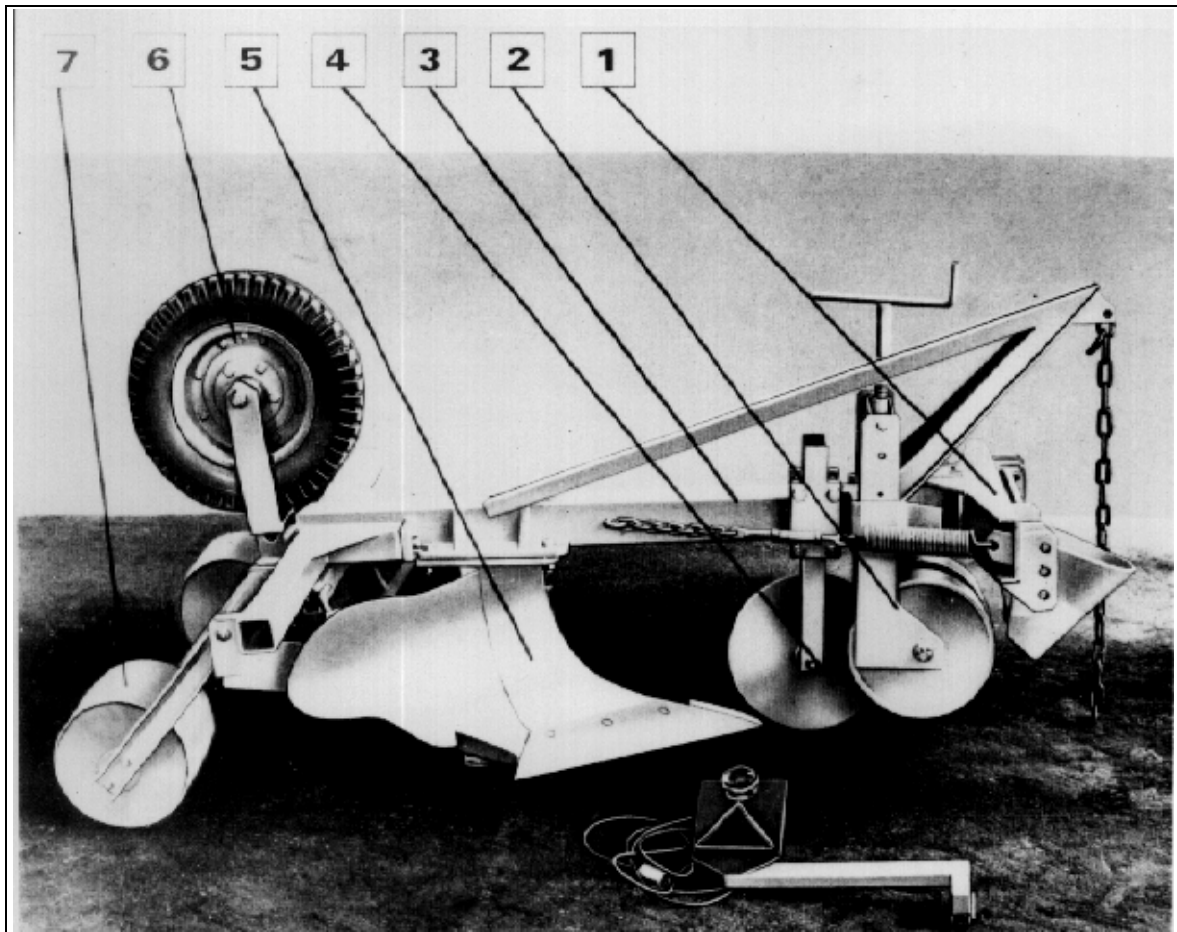
Az EFE-1 pásztakészítő eke ültetési sávok készítésére szolgál mindenfajta erdősítési területen (tuskózás nélküli erdőfelújítások esetén is), továbbá lehet használni tűzvédelmi pászták készítésére, erdőtűz elleni védekezésnél. A gép által készített ültetési sávok olyan módon jönnek létre, hogy az eke a sáv felső talajrétegét két oldalra kifordítja.

1.3 A PÁSZTAKÉSZÍTŐ EKE SZERKEZETI FELÉPÍTÉSE

Az EFE-1 pásztakészítő eke mobil, traktorral üzemeltethető munkagép. Olyan konstrukciójú eszköz, amely szállításnál függesztett vagy félig függesztett (traktortípustól függően), munkavégzés közben pedig munkavégző elemein keresztül támaszkodik a talajra.

A gép fő szerkezeti részei az alábbiak (1. ábra):

- keresztartó (1),
- mélységállító berendezés (2),
- alapkeret (3),
- tárcsás csorozlya (4),
- eketest (5),
- szállítókerék (6),
- tömörítő szerkezet (7).

1. ábra

Az EFE-1 pásztakészítő eke szerkezeti felépítése

1. kereszttartó, 2. mélységállító berendezés, 3. alapkeret, 4. tárcsás csoroszlya, 5. eketest, 6. szállítókerék, 7. Tömörítő szerkezet

A **kereszttartó** az eke alapkeretének elülső részéhez függőleges tengelyű csapszeggel kapcsolódik, így az alapkeret és a kereszttartó egymáshoz képest vízszintes síkban elmozdítható. Az elmozdulás mértékét az alapkereten levő két ütköző korlátozza. A kereszttartó és az alapkeret stabilizálására mindkét oldalra egy-egy feszítőrugót szereltek. A kereszttartón található a traktor függesztőberendezésének alsó függesztőkarjaihoz való csatlakozást biztosító függesztőfuratok, amelyek lehetővé teszik a függesztőkarok különböző magassági bekötését. A kereszttartó első része olyan kialakítású, amely biztosítja az akadályokon (tuskókon) való áthaladását a gépnek. E szerkezeti rész tulajdonképpen egy ívelt kialakítású, hátrahajló éllel rendelkező ütköző, amely csavarokötésekkel csatlakozik a kereszttartó vázához úgy, hogy ahhoz képest magassági irányban állítható. Az ütköző ívelt, lefelé keskenyedő alakja a tuskók és egyéb akadályok biztos elkerülését teszi lehetővé.

A **mélységállító berendezés** az alapkerethez csatlakozik úgy, hogy görgői hosszirányban közvetlen követik az akadályokon átemelő ütközőt. A mélységállító berendezés a mélységállító görgőkből, a görgők keretéből és a csavaros állítómechanizmusból áll. A görgők függőleges irányban, a két szélső helyzetük között fokozatmentesen állíthatók. Az elállítódást küszöböli ki a két oldalsó vezetőelemre szerelt egy-egy hatlapfejű csavar, amelyekkel a mélységállító görgők keretét lehet rögzíteni adott helyzetben. A görgők golyóscsapágyakon forognak. A két görgő egy egységet képez, köztük távtartógyűrű található.

Az **alapkeret** a gép további szerkezeti részeinek hordására szolgál. Első részéhez - függőleges tengely körül elfordíthatóan - kapcsolódik a kereszttartó, hátsó részéhez - vízszintes tengely körül elfordíthatóan - a tömörítő szerkezet tartója, középső szakaszához pedig, mereven kötődik a mélységállító berendezés, a tárcsás csoroszlya és az eketest. Az alapkeret gerendelyének hátsó végéhez csatlakoztatható a szállítókerék, amely munkahelyzetben felfelé, szállítási helyzetben lefelé állóan helyezkedik el. Az alapkeret kivitelét tekintve zárt szelvényű, első részén függőleges síkú háromszög-merevítéssel bíró keretszerkezet. Az első rész háromszög-merevítésének felső pontján került kialakításra a függesztőberendezés felső összekötőkarjának csatlakozási pontja, a felső függesztőfurat.

A **tárcsás csoroszlya** az eketest és a mélységátároló görgők között található. A csoroszlya golyóscsapágyakon forog. Tengelye álló tengely, amely tulajdonképpen egy mindkét végén menetes csap, melyet csavaranyák rögzítenek a tartólapokhoz. Az egyik oldali anya leszerelése után a tengely kihúzható, és a tárcsás csoroszlya kivehető a gépből. A csoroszlya pontos beállítását – mind függőleges, mind vízszintes irányban – fokozatmentes állítási lehetőség biztosítja. A csoroszlya legmélyebb pontjának az ekevas hegyének alsó éle alatt kell lenni 20 mm-rel.

Az **eketest** egy jobbra és egy balra forgató ekefej együtteséből áll. Törzse hegesztett konstrukció, melyhez a kormánylemez, a szántóvas és a szántóvas kétoldali toldalékai (oldalvágók) csavarkötéssel kapcsolódnak. Az oldalvágók rendeltetése az átfordításra kerülő talajszelet széleinek függőleges átvágása.

A **szállítókerék** az alapkeret hátsó részén helyezkedik el, közúti szállításhoz lefele, munkahelyzetben pedig felfele fordítva. A szállítókerék golyóscsapágyazású.

A **tömörítő szerkezet** szimmetrikus kialakítású, egyik-egyik oldala:

- a keresztirányú tartóból,
- a lengőkarból és
- a hengerből áll.

A keresztirányú tartó hosszirányú tengellyel kapcsolódik az alapkerethez, a lengőkar pedig keresztirányú tengellyel a tartóhoz. A lengőkar végéhez kapcsolód-

nak a tömörítő hengerek. Ez a kialakítás lehetővé teszi, hogy a hengerek kövessek a talajfelszín egyenetlenségeit. A tömörítő hengerek feladata, hogy az átfordított talajszeletet lenyomják, és ezzel visszafordulását megakadályozzák. A nyomás fokozására lehetőség van arra, hogy a hengereket vízzel, vagy homokkal feltöltsék, ezzel súlyukat megnöveljék. A hengerek siklócsapágyakon fognak, zsírozásuk beépített zsírozógombokon át lehetséges.

1.4 A PÁSZTAKÉSZÍTŐ EKE MŰSZAKI ADATAI

1.41 A pásztakészítő eke befoglaló méretei

Hossza:	2750 mm.
Szélessége:	1750 mm.
Magassága:	1300 mm.
Tömege:	530 kg.
Hossza az üzemeltető traktorral:	6200-6600 mm, (traktortípustól függően).

1.42 A pásztakészítő eke szerkezeti méretei

1.42.1 Kereszttartó

A kereszttartó alapkerethez képesti elfordulási lehetősége: $\pm 30^\circ$.

A traktor függesztőberendezéséhez való kapcsolódást lehetővé tevő csatlakozási pontok jellemzői:

- az alsó függesztőfuratok egymástóli középtávolsága: 625 mm,
- az alsó és a felső függesztőfuratok egymástóli függőleges távolsága: 370+(3x65) mm,
- az alsó függesztőfuratok átmérője: 30 mm,
- az alsó függesztőfuratok egymástóli középtávolsága: 65 mm,
- az alsó függesztőfuratok száma: 2x4 db.

Az ütköző:

- állítási tartománya: 130 mm,
- állításának osztása: 30 mm,
- lehetséges magassági helyzeteinek száma: 5

1.42.2 Mélységállító berendezés

A mélységállító görgők:

- átmérője: 325 mm,
- szélessége: 90 mm.

A görgőpár teljes szélessége: 240 mm.

A mélységállító görgők talpa és az eketest szántóvasának éle között beállítható függőleges távolság: 0-140 mm,
(fokozat nélkül változtatható).

A csavarorsós állítómechanizmust mozgató kézikar karhossza: 200 mm.

1.42.3 Alapkeret

Az alapkeret:

- hossza: 2280 mm,
- szélessége: 310 mm.

Az alapkeret hosszirányú gerendelyének keresztmetszeti mérete: 110x120 mm.

A felső függesztőfurat átmérője: 28 mm.

1.42.4 Tárcsás csoroszlya

A tárcsás csoroszlya:

- átmérője: 420 mm,
- szélessége: 10 mm.

1.42.5 Eketest

Az eketest:

- szélessége: 970 mm,
- munkamélysége: 50140 mm,
(fokozat nélkül állítható).

1.42.6 Szállítókerék

A szállítókerék:

- átmérője: 570 mm,
- gumibroncsának mérete: 155 R 13,
- gumibroncsának minősége: BLU.

1.42.7 Tömörítő szerkezet

A tömörítő henger:	
– átmérője:	325 mm,
– szélessége:	290 mm,
– lengőkarjának hossza:	420 mm.
A tömörítő hengerek egymástóli középtávolsága:	1260 mm.
A tömörítő szerkezet keresztirányú tartójának	
– hossza:	780 mm,
– keresztmetszeti mérete:	80x80 mm.

1.43 A pásztakészítő eke üzemeltetési adatai

Munkaszélessége (a művelt sáv szélessége):	
– barázdaszélesség:	900 ± 70 mm,
– pásztaszélesség:	1800 ± 140 mm.
A pászták középvonalának egymástóli távolsága:	min. 1600 m.
Munkamélysége:	max. 140 mm, min. 50 mm.
Munkasebessége:	2 - 4 km/h.
Megengedett akadálymagasság (tuskómagasság):	max. 300 mm.
Területteljesítménye műszakóránként:	0,16 ÷ 0,42 ha/h , (a munkasebességtől ($v = 2 - 4$ km/h) és a pásztaszélességtől ($b = 1,6 ÷ 2,4$ m) függően, $K_{03} = 0,6$ -os gépkihhasználásnál).
Teljesítményigénye:	min. 37 kW.
Kiszolgáló személyzet:	1 fő traktoros.

2. A PÁSZTAKÉSZÍTŐ EKE MŰKÖDÉSE, BEÁLLÍTÁSA

2.1 A GÉP MŰKÖDÉSE

A pásztakészítő eke erőgéppel vontatott munkagép, amely a beállított mélységig hatol a talajba és elkészíti a pásztát. A pásztás talaj-előkészítést az eketestek végzik a talaj felső rétegének lehántásával és két oldalra való kifordításával. A kifordított barázdaszeleteket a tömörítő hengerek aprítják és lenyomják, megakadályozva azok visszaomlását a pásztára.

Az EFE-1 pásztakészítő eke a traktor függesztőberendezésének úszóhelyzetében működik helyesen. Ilyen függesztőberendezés állásnál a gép képes a 300 mm-nél nem magasabb akadályokon (tuskók, kövek) külső beavatkozás nélkül áthaladni. Ezt a kereszttartóhoz csatlakozó ütköző, a mélységállító berendezés görgői és a tárcsás csoroszlya együttesen biztosítja.

2.2 A GÉP BEÁLLÍTÁSA

Az EFE-1 pásztakészítő eke működéshez szükséges beállítását a következő kezelőszervek, illetve állítási lehetőségek biztosítják:

- szintbeállítás a függesztőberendezés segítségével;
- a kereszttartó ütközőjének beállítása;
- munkamélység állítás a mélységállító berendezés és az alapkeret egymáshoz képesti helyzetének változtatásával;
- a tárcsás csoroszlya helyzetének beállítása;
- a szállítókerék beállítása;
- a tömörítő hengerek pótsúlyozása.

A beállításokat értelemszerűen a gép üzembe helyezése, szállítása, illetve tárolása előtt kell elvégezni. A gépnek üzem közben folyamatos beavatkozást igénylő kezelőszervei nincsenek.

3. A PÁSZTAKÉSZÍTŐ EKE ÉRTÉKELÉSE

3.1 A GÉP SZERKEZETI FELÉPÍTÉSE VONATKOZÓ ÉRTÉKELÉS

A pásztakészítő eke szerkezeti felépítése olyan, hogy biztosítani tudja az alapfunkció ellátását.

A szoros üzemi megfigyelő alatt előfordult meghibásodások (1. táblázat) néhány apróbb szerkezeti módosítást igényelnek, amelyekről szintén a 1. táblázat ad tájékoztatást.

1. táblázat. *Műszaki meghibásodások*

Hiba jellege	Hiba oka	Hiba elhárításának módja
1	2	3
Tárcsás csorozlya tartólapjai deformálódtak.	A tartólapok alulméretezettek.	A tartólapokat nagyobb keresztmetszettel, ill. jobb minőségű anyagból kell készíteni.
A szántóvasak orrnyúlványa deformálódott.	A tárcsás csorozlya helytelen beállítása, vagy üzem közbeni elállítódása.	A tárcsás csorozlyát úgy kell beállítani, hogy közvetlenül a szántóvas orrnyúlványa előtt járjon úgy, hogy legmélyebb pontja az orrnyúlvány hegye alatt kb. 20 mm-re legyen. A csorozlya beállítását folyamatosan ellenőrizni kell.
Az eketest oldalvágóinak rögzítése gyenge.	A kapcsolat alulméretezett.	A kötés elemeinek méretét növelni kell, ill. jobb minőségű anyagokat kell alkalmazni.
Az eketest oldalvágói deformálódtak.	Gyenge anyagminőség.	Az elemeket jobb minőségű anyagból kell készíteni.
A tömörítő szerkezet keresztartóján lévő, a lengőkart tartó fül hegesztett kötése elrepedt.	Hegesztési hiba.	Helyesen kivitelezett hegesztési varrat.
A keresztartóhoz képest az alapkeret instabil (az alapkeret oldalra könnyen kitér).	A feszítőrugók gyengék.	Erősebb rugók beépítése.

Megjegyzés: a prototípus gépen előfordult, az előzőekben felsorolt hiányosságokat a gyártó a további gépein megszüntette.

3.2 AZ ÜZEMELTETŐ ERŐGÉP JELLEMZÉSE

A pásztakészítő eke üzemeltetéséhez olyan traktor szükséges, amely:

- rendelkezik az MSZ 19088:77 szerinti hárompontos függesztőberendezéssel;
- nyomtávolsága 1500 mm körüli;
- 14-25 kN-os vonóerő osztályba tartozik;
- teljesítménye min. 35 kW;
- legalább akkora tömegű és olyan tömegeloszlású, hogy a munkagép függesztésekor az egység hosszirányú stabilitása még megfelelő.

A vonóerő-igény a Gorjacskin-féle összefüggéssel igazolható, mely szerint az eke vonóereje (**F**):

$$\mathbf{F} = \mathbf{wmg} + \mathbf{kab} + \mathbf{Eabv}^2, \text{ ahol:}$$

w: az ekekerekek gördülési ellenállás-tényezője,

m: az eke tömege,

g: a nehézségi gyorsulás,

k: a fajlagos talajellenállás,

a: a munkamélység,

b: a munkaszélesség,

E: az ekefej alaktényezője,

v: a munkasebesség.

Esetünkben a vonóerőt befolyásoló tényezők értékei, ill. értéktartományai:

$$\mathbf{w} = 0,15,$$

$$\mathbf{m} = 530 \text{ kg},$$

$$\mathbf{g} = 9,81 \frac{\text{m}}{\text{s}^2},$$

$$\mathbf{k} = (3\dots 10) 10^4 \frac{\text{N}}{\text{m}^2},$$

$$\mathbf{a} = 0,05\dots 0,14 \text{ m},$$

$$\mathbf{b} = 0,83\dots 0,97 \text{ m},$$

$$\mathbf{E} = (3\dots 5) \cdot 10^3 \frac{\text{Ns}^2}{\text{m}^4},$$

$$\mathbf{v} = 0,5556\dots 1,111 \frac{\text{m}}{\text{s}}.$$

Fentiekkel a vonóerő lehetséges minimális és maximális értéke:

$$\mathbf{F}_{\min} = 0,15 \cdot 530 \cdot 9,81 + 3,10^4 \cdot 0,05 \cdot 0,83 + 3 \cdot 10^3 \cdot 0,05 \cdot 0,83 \cdot 0,5556^2 =$$

$$= 2.063 \text{ N} = 2,063 \text{ kN},$$

$$\begin{aligned} F_{\max} &= 0,15 \cdot 530 \cdot 9,81 + 10 \cdot 10^4 \cdot 0,14 \cdot 0,97 + 5 \cdot 10^3 \cdot 0,14 \cdot 0,97 \cdot 1,111^2 = \\ &= 15.200 \text{ N} = 15,20 \text{ kN}. \end{aligned}$$

A fenti követelményeknek a hazai traktorpark erőgépei közül leginkább az MTZ és a Zetor típusok felelnek meg.

3.3 A GÉP BIZTONSÁGTECHNIKAI ÉRTÉKELÉSE

A gép a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény és a munkaügyi miniszter vonatkozó rendelete szerint külső intézmény általi munkavédelmi megfelelés vizsgálatra nem kötelezett.

A gép munkavédelmi megfelelését a gyártó is tanúsíthatja, ehhez azonban a következők teljesítése szükséges:

– az MSZ-05-100100-83 szerinti adattábla elhelyezése a gépen a következő tartalommal:

Géptípus: EFE-1
Gyártó: ERDŐGÉP KFT, Kaposvár
Gyártási év: 1995.
Gyártási szám: 001/95.
Tömeg: 530 kg.

– a MSZ 775:79 szerinti üzemeltetési dokumentáció összeállítása;
– az alábbi biztonságtechnikai feliratok, szimbólumok elhelyezése a gépen:

MAX. SEBESSÉG: 4 KM/H,
emelési helyek megjelölése,
kenési helyek megjelölése.

A fenti elvárások a sorozatgyártott gépeknél már teljesítődtek.

3.4 A GÉP MUNKAMINŐSÉGÉNEK ÉRTÉKELÉSE

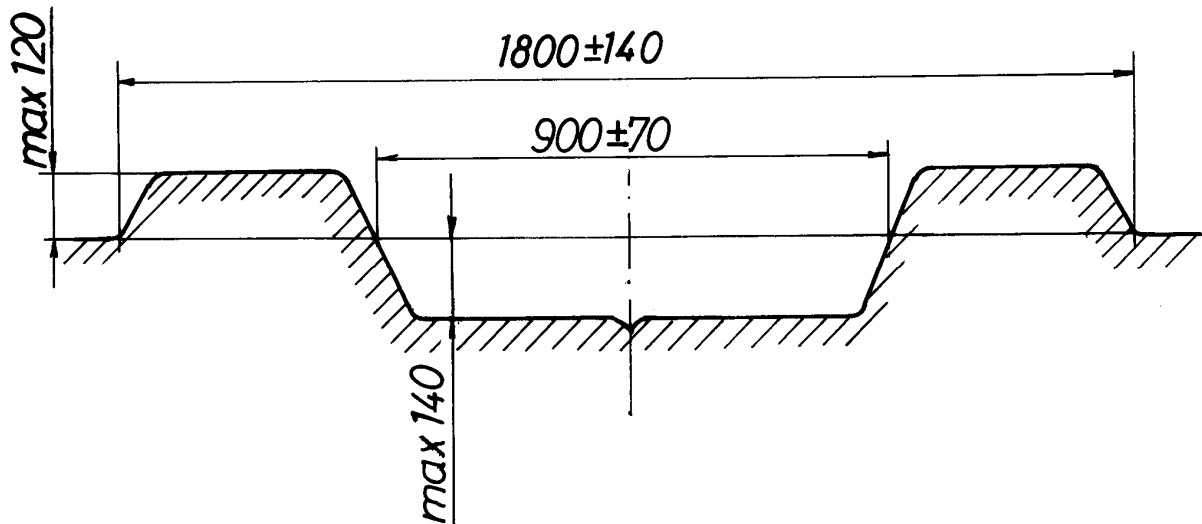
A pásztakészítő eke munkája akkor megfelelő, ha a barázdaszélességen belüli talajtömeget két oldalra kifordítva és ott megfelelően tömörítve hagyja hátra.

A gép munkájának minősége:

- a kialakított talajprofilon,
- a munkamélység állandóságán és
- a tuskókkal szembeni viselkedésen

keresztül értékelhető.

A vizsgálatok szerint a gép a megfelelő minőségű munka végzésére alkalmas. Kötött, gyökerekkel átszőtt talajfelület esetén a gép munkája után kialakuló jellemző talajprofil a 2. ábra szerinti. Számottevő mennyiségű talajvisszaomlás nem tapasztalható, a tömörítő hengerek vízfeltöltés nélkül is kellő mértékben leszorítják a kifordított barázdaszeleteket.

2. ábra

Az eke munkája után kialakuló talajprofil

A pásztakészítő eke a beállított munkamélységet az alábbi megszorításokkal általában tartani tudja:

- száraz növénytakaróval borított, kötött talajon a beállítható munkamélység-tartomány alsó értékei nem valósíthatók meg jó minőségben, mivel a szántóvas talajba mélyedése nehézkes, sűrűbb növénytakaró esetén az eketést foltokban felcsúszik a talajfelszínre, a barázda kimetszése és a barázda-szeletek kifordítása nem egyenletes (ilyen esetekben a javasolt minimális munkamélység, amelynél már a munkaminőség elfogadható, kb. 10 cm);

- túl nedves talajon, mivel a mélységállító berendezés görgői is bele nyomódnak a talajba, a munkamélység nagyobb a beállítottnál.

A gép szerkezeti kialakításából következően alkalmas a tuskókon való átlépésre, vagy a tuskók kikerülésére.

Az eke a szimmetriavonalába eső tuskókra felcsúszik a keresztartó hátrahajló élű ütközőjének segítségével. A tuskó elhagyása után az eke folyamatosan ismét a talajba mélyed, de a beállított munkamélységet csak bizonyos távolság megtétele után éri el, a talaj nedvességi állapotától, a növényborítás mértékétől, és a talaj fizikai jellemzőitől függően. A vizsgálatok szerint a tuskón való átlépéskor:

- a barázda mélységének csökkenése 0,3...0,6 m távolságra kezdődik a tuskótól, de gyakorlatilag egészen a tuskóig van talajművelés,
- a tuskó után pedig 0,5...1,0 m távolság megtétele után alakul ki ismét a beállított munkamélység.

A nem szimmetriavonalba eső tuskókat az eketest a keresztartó függőleges tengelyű csapszege körüli elfordulással kerüli ki, majd a keresztartó és az alapkeret közé épített feszítőrugók segítségével tér vissza ismét középhelyzetbe. Ilyenkor a talajművelés folyamatosan fennáll, bár a kitérítés függvényében a munkamélység ingadozik.

3.5 A GÉP ÖKONÓMIAI ÉRTÉKELÉSE

3.51 Teljesítmény-jellemzők

A pásztakészítő eke területteljesítménye alapvetően:

- a munkasebességtől (v),
- a pásztaszélességtől (b) és
- a gépkihasználási tényezőtől (K_{03})

függ. Befolyásolja még a teljesítményt:

- a táblahossz (L) és
- a táblavégi fordulók ideje (t_f).

A *munkasebesség* a gép konstrukciójától, a vele végzett munka jellegétől és a terepadottságoktól függően a gyakorlatban: $v = 2...4$ km/h közötti lehet.

A *pásztaszélesség* minimális értéke részben a munkagép konstrukciójából, részben az üzemeltető erőgép nyomtávolságából adódik. Amennyiben az eke által kifordított barázdaszeletek egymással éppen érintkeznek, az eke szerkezeti méreteiből adódó minimális pásztaszélesség: $b_{\min} = 1660$ mm. A gyakorlatban a barázdaszelet-szélek egymást némiképp átfedhetik, így a munkagéppel - ha az üzemeltető traktor nyomtávolsága ezt megengedi - az 1600 mm-es pásztaszélesség megvalósítható. A pásztaszélesség maximális értékét a munkagép és az erőgép nem korlátozza, a gyakorlatban azonban nem jellemző a $b_{\max} = 2,6$ m-nél nagyobb érték.

A *gépkihasználási tényező* (más elnevezésekkel: időkihasználási tényező vagy produktív és összes munkaidő aránya) a karbantartási- és javítási időktől, valamint az egyéb idővesztésegektől függ. Értéke a gyakorlatban: $K_{03} = 0,5 \div 0,8$.

A *táblahossz* értéke a gyakorlatban általában $100 \div 300$ m közötti, de mert befolyásoló hatása a területteljesítményre másodlagos, megengedhető az átlagos értékkel: $L = 200$ m történő elemzés.

A táblavégi fordulók ideje, méréseink szerint 0,5 ÷ 1,5 min közötti, de mert befolyásoló hatása a területteljesítményre másodlagos, megengedhető az átlagos értékkel: $t_f = 1$ min történő értékelés.

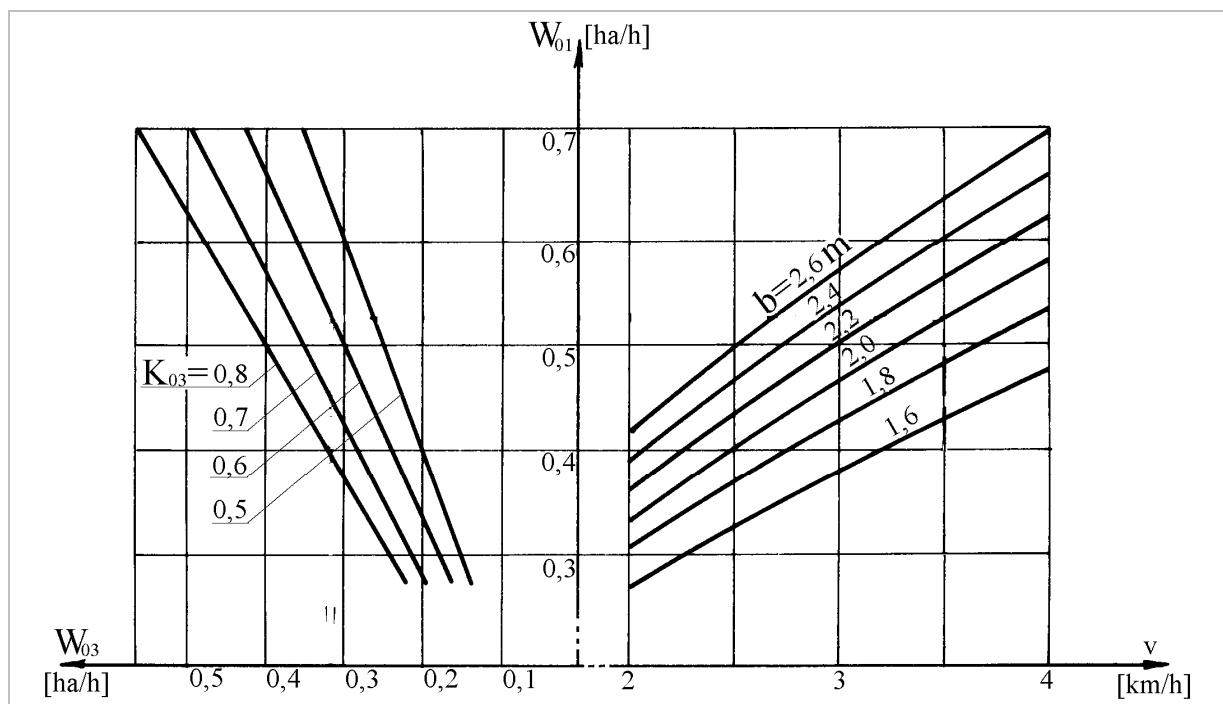
A pásztakészítő ekével elérhető *produktív idő alatti-, és műszakidő alatti területteljesítmények* a befolyásoló tényezők:

- a munkasebesség ($v = 2 \dots 4$ km/h),
- a sortávolságtól ($b = 1,6 \dots 2,6$ m),
- a gépkihhasználási tényező ($K_{03} = 0,5 \dots 0,8$),
- a táblahossz ($L = 200$ m) és
- a táblavégi fordulók ideje ($t_f = 1$ min)

függvényében az 2. táblázat szerintiék, kapcsolatukat a 3. ábra szemlélteti.

2. táblázat. A pásztakészítő eke területteljesítményei

Produktív idő alatti területteljesítmény: W_{01} [ha/h]						
b [m] v [km/h]	1,6	1,8	2,0	2,2	2,4	2,6
2	0,274	0,309	0,338	0,366	0,392	0,419
2,5	0,331	0,372	0,406	0,438	0,470	0,500
3	0,384	0,432	0,470	0,506	0,540	0,573
3,5	0,434	0,488	0,529	0,568	0,605	0,640
4	0,480	0,540	0,584	0,625	0,665	0,702
Műszakidő alatti területteljesítmény: W_{03} [ha/h]						
K_{03} W_{01} [ha/h]	0,5	0,6	0,7	0,8		
0,274	0,137	0,164	0,192	0,219		
0,300	0,150	0,180	0,210	0,240		
0,350	0,175	0,210	0,245	0,280		
0,400	0,200	0,240	0,280	0,320		
0,450	0,225	0,270	0,315	0,360		
0,500	0,250	0,300	0,350	0,400		
0,550	0,275	0,330	0,385	0,440		
0,600	0,300	0,360	0,420	0,480		
0,650	0,325	0,390	0,455	0,520		
0,702	0,351	0,421	0,491	0,562		

3. ábra
A pásztakészítő eke területteljesítményei

3.52 Költségelemzés

A költségelemzés célja a munkagépre (EFE-1 pásztakészítő eke), és a gépcsoportra (munkagép + erőgép) vonatkozó:

- műszakóra önköltség (Ft/h), valamint
- a pásztakészítés műveleti költségének (Ft/ha)

meghatározása. A költségelemzés 1996. januári árakon készült, felhasználva az FM Műszaki Intézet (a későbbiekben: FM-MI) bázisgazdaságainak átlagadatait².

A költségelemzés munkagépre vonatkozó kiinduló adatai:

- *gépár*: $A = 250000,-$ Ft (a gépár az ÁFÁ-t nem tartalmazza, mivel az általában visszaigényelhető, így a gépüzemeltetés költségeit nem terheli);
- *gép éves teljesítése* (éves műszakórák száma): $t_{év} = 600$ h, vizsgálataink, és irodalmi adatok alapján;
- *értékcsökkenési leírás* (amortizációs kulcs): $p = 17$ %;
- *javítási költségtényező* (azt fejezi ki, hogy évente a gépár hány százaléka fordítódik javításra és karbantartásra): $r = 33,60$ %, az FM-MI bázisgazdaságában alkalmazott függesztett ekékre jellemző, 1995. évi átlagérték alapján (tekintettel arra, hogy a vizsgált gépre vonatkozó ilyen irányú, hosszú távú adatok nem állnak rendelkezésre);

² Gockler L. - Lakatos I.-né (1995): Mezőgazdasági gépek ára és költsége 1995-ben. Mezőgazdasági gépuzemeltetés. 1. szám. 56 p.

– *egyéb költségtényező* (azt fejezi ki, hogy évente a gépár hány százaléka az egyéb költség): $e = 0,24 \%$, az FM-MI bázisgazdaságaiban alkalmazott függesztett ekékre jellemző, 1995. évi átlagértékek alapján (tekintettel arra, hogy a vizsgált gépre vonatkozó ilyen irányú, hosszú távú adatok nem állnak rendelkezésre).

A pásztakészítő eke műszakóra-önköltsége ($F_{03\ eke}$):

$$F_{03\ eke} = \frac{A(p + r + e)}{t_{\text{év}}} = \frac{250000(0,17 + 0,336 + 0,0024)}{600} = 221 - Ft/h.$$

A traktor műszakóra-önköltsége ($F_{03\ tr}$):

A pásztakészítő eke üzemeltetésére az MTZ típusú traktorok optimálisak, közülük az MTZ-552 E típus adatait vesszük alapul úgy, hogy az FM-MI bázisgazdaságaiban 1995-ben jellemző átlagértéket 15 %-kal megnöveljük. Ennek alapján:

$$F_{03\ tr} = 859 - Ft/h.$$

A gépcsoport műszakóra-önköltsége (F_{03}):

$$F_{03} = F_{03\ eke} + F_{03\ tr} = 221 + 859 = 1.080 - Ft/h.$$

A pásztakészítés műveleti költsége (M_{03}):

- a gépcsoport műszakóra-önköltségének (F_{03}) és
- a gép műszakidő alatti területteljesítményének (W_{03})

függvénye, azaz:

$$M_{03} = \frac{F_{03}}{W_{03}}.$$

A géppel elérhető műszakidő alatti területteljesítmény:

$W_{03} = 0,137 \dots 0,562 \frac{\text{ha}}{\text{h}}$ közötti, ennek megfelelően a pásztakészítés műveleti

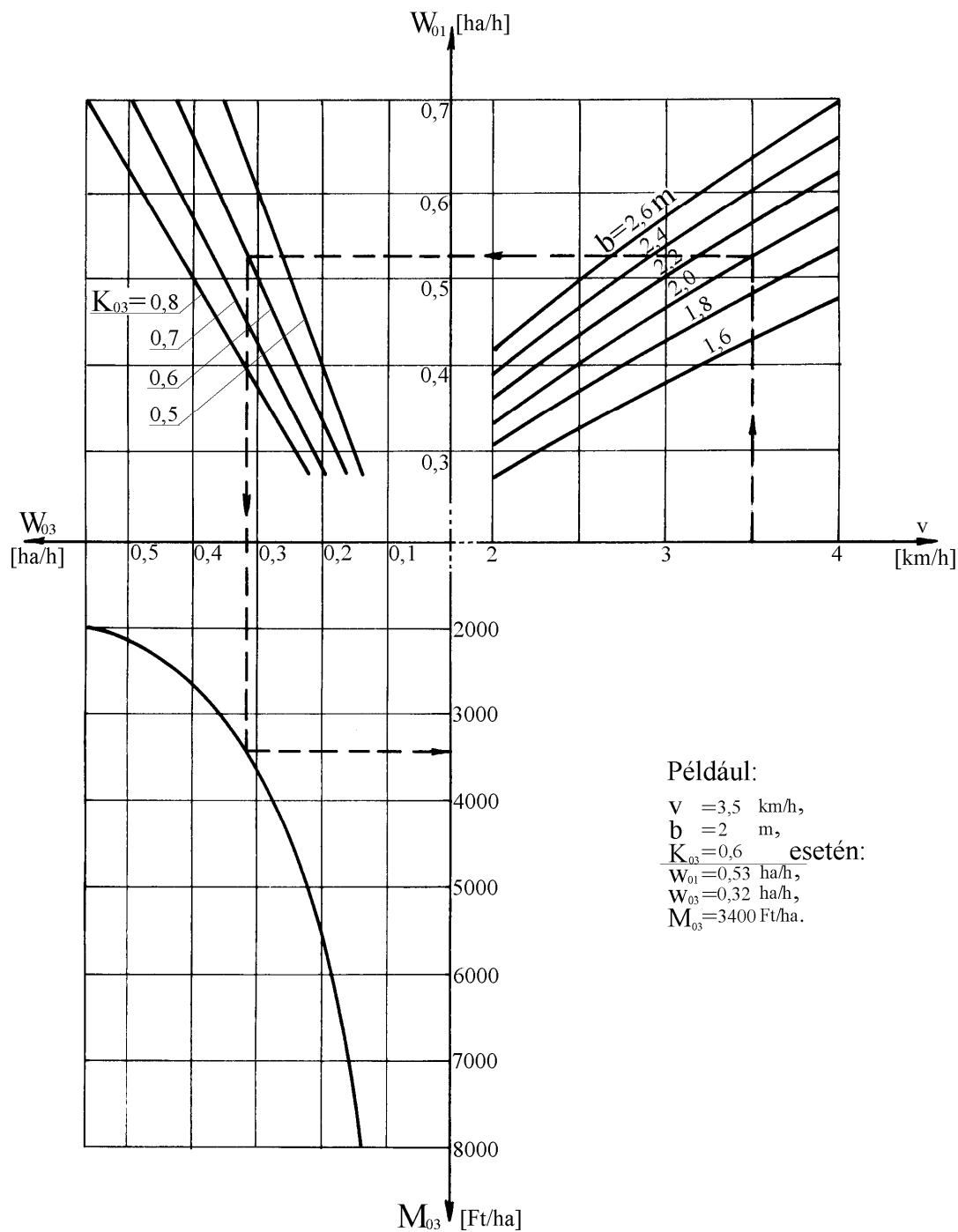
költsége: $M_{03} = 1.922 \dots 7.883 - \frac{\text{Ft}}{\text{ha}}$ közötti.

A pásztakészítés műveleti költségének (M_{03}) számszerű értékeit, a műszakidő alatti teljesítmény függvényében a 3. táblázat mutatja.

A műveleti költség az üzemeltetési jellemzőkhöz a 4. ábra szerint rendelődik hozzá.

3. táblázat. A pásztakészítés műveleti költsége

$W_{03} \left[\frac{\text{ha}}{\text{h}} \right]$	0,137	0,2	0,3	0,4	0,5	0,562
$M_{03} \left[\frac{\text{Ft}}{\text{ha}} \right]$	7.883,-	5.400,-	3.600,-	2.700,-	2.160,-	1.922,-

4. ábra

A pásztakészítő eke területteljesítményei és a pásztakészítés műveleti költsége

Felelős kiadó: Dr. Horváth Béla.
Készült ofszet eljárással, a PANAX KFT. nyomdaüzemében.
Felelős vezető: Nagy József.
Megjelent 300 példányban.

